

Koopia: Keskkonnaamet

Ettepanek Nabala maastikukaitseala moodustamiseks

1. Kaitse alla võtmise põhjendus

Paarkümmend aastat tagasi püüdis karstiurija Ülo Heinsalu (1928–1994) Nabala karstiala Eesti Ürglooduse Raamatusse (EÜR) kanda, kuid ta ei tohtinud seda teha, sest see oli juba arvatud Tallinna piirkonna lubjakivivarude hulka.

2009. aastal kanti Heinsalu uuritud Nabala karstiala (8080 ha) hüdrogeoloogi, loodusteadlase Hella Kink'u eestvedamisel Ürglooduse Raamatusse, mis digitaalselt on kättesaadav Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS) kaudu.

Samas planeeritakse Ülemiste järve vesikonda jääval Nabala karstialal avada 860 ha suurune lubjakivimaardla, mis seab sealsed loodusväärtused suurde ohtu. Muu hulgas hävitaks maardla avamine Euroopa tuntusega Tuhala Nõiakaevu, mida aastas külastab tuhandeid loodusesõpru. Nende seas on kruisilaevadega saabuval turiste tervest maailmast.

Kui maardla avataks, hakkaks karstiala viies allikasoos haruldaste taimede asemel kasvama kasemets. See oleks kokkuvõttes Eesti suurim looduse ümberkorraldamine, mille tagajärjed on ettearvamatud.

Nagu elu näitab, kasutatakse kaevandamislubade taotlemisel Nabala karstialale omapärast taktikat. Arendajate tellitud uuringutes ja keskkonnamõjude hindamistes vaikitakse teadlikult maha Nabala karstiala olemasolu, sealhulgas siis ka sealsed maa-alused jõed, arheoloogilised mälestised ning piirkonda jäävad looduskaitsealad.

100 % veealusel kaevandamisel tahetakse minna 30 m sügavusele, alandades põhjavett vähemalt 20 m.

Nabala karstiala veesäilitusalaks on 2,5 km kaugusele jääv Mahtra soostik.

Ametlikult on Eestis lubjakivi aktiivtarbevaruna arvele võetud 40 aasta tagavarana. Tegelikult meil pole killustikudefitsiiti.

2. Kaitse alla võtmise eesmärk

Nabala maastikukaitseala moodustamise eesmärk on unikaalse maa-aluste jõgede võrgustikuga karstivälja veerežiimi säilitamine, kaitstes põhjavett, karsti ja haruldasi taimi. Tegemist on looduslikult nitraaditundliku alaga ehk avatud karstiga.

3. Objekti asukoht

Kose, Kiili, Kohila ja Saku valla piiride ristumispaigas, Nabala karstiala (8080 ha) piires moodustataks riiklik Nabala maastikukaitseala olemasolevate ja moodustatavate kaitsealade baasil. Need alad on Rahaaugu hoiuala ja Tammiku looduskaitseala, mis on ühtlasi kantud ka Natura 2000 alade võrgustikku, lisaks nendele veel Pahkla maastikukaitseala ning loomisel olevad Lutsa, Tagadi ja Kurevere maastikukaitseala. Moodustatav ala liidab mainitud üksteisega külgnevad kaitsealad ühtseks tervikuks. Nabala karstialale kavandatav maastikukaitseala oleks piiritletud eelpool nimetatud kuue kaitstava ala välispiiriga kogupindala 5533 ha.

Lisaks on koostamisel Nabala karstiala tutvustav matkarada.

4. Piirangud

Nabala maastikukaitsealal võiks kehtestada piiranguvööndi kaitsekorra, piiritledes olulisemad karstinähtused ja allika-alad. Sellel alal asuvad kaks Natura ala tõstavad Nabala maastikukaitseala väärtust.

Vältida tuleb eelkõige tegevust, mis muudaks kaitstava ala veerežiimi (näiteks maavarade kaevandamine, uute maaparandussüsteemide rajamine jne).

5. Kaitse alla võtmisega ja kaitse korraldamisega seotud kulutused

Nelja omavalitsuse tasandil moodustatava maastikukaitseala valitseja asemel jääks valitsejaks vaid riik. Seega ei tooks Nabala maastikukaitseala loomine endaga kaasa administratiivseid lisakulutusi.

Eeltooduga seoses palume Keskkonnaministeeriumil teha Vabariigi Valitsusele ettepanek Nabala lubjakivimaardla aktiivtarbevarude ümber hindamiseks passiivvarudeks.

Nabala maastikukaitseala moodustamise ettepaneku alused:

1. Hella Kink. Keskkonnauuringud Nabala lubjakivimaardla alal. Tallinn 2008. Digitaalselt kättesaadav Saku valla kodulehel: www.sakuvald.ee.
2. Tomi Herronen, Timo Saarenketo. Georadarmöötmised Tuhala ja Nabala piirkonnas. Maa-aluste jõgede esinemine. Roadscanners OY eksperthinnang. Rovaniemi 2008. Digitaalselt kättesaadav Saku valla kodulehel.

Käesoleva ettepanekuga on kaasas:

Lisa 1. Hella Kink`u arvamus „Nabala maastikukaitseala“ koos Nabala karstiaala kaardiga.

Lisa 2. Kadi Alatalu populaarteaduslik film „Karstist killustikuks. Nabala juhtum“, DVD. Tallinn 2008.

Ants Talioja

MTÜ Tuhala Looduskeskuse juhataja

MTÜ Tuhala Looduskeskus

koduleht: www.tuhalalooduskeskus.ee

e-post: tuhalalooduskeskus.ee

Aadress: Sulu talu, Kata küla 75120, Harjumaa

NABALA maastikukaitseala

ARVAMUS

Nabala looduskaitseala asub Harju maakonna Kiili, Saku ja Kose ning Rapla maakonna Kohila valla piiride ristumispaigas - Tõdva, Tuhala, Angerja ja Nabala vahel. Pindalaliselt on tegemist Eesti suurima, Nabala karstialaga (8080 ha). Looduskaitseala põhiülesandeks on põhjaveevarude, haruldaste ja teadusliku väärtusega geoloogiliste objektide (karst) ohustatud koosluste ja liikide elu- ning kasvukohtade kaitse. Unikaalne loodus- ja kultuurimälestis omab teaduslikku, veekaitse- ja bioloogilist tähtsust. Osa siinseid loodusväärtusi on arvatud Natura võrgustikku.

Nabala karstiaala on põhjalikult uurinud Ülo Heinsalu (1928 – 1994) ja Endel Varep (1915-1988). Vooluhulki on mõõdistanud Hüdrogeoloogia Instituut. Taimharuldusi on inventeerinud Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi teadurid. Soome geoloogiateadlased firmast Roadscanners OÜ teostasid 2008 aastal Nabala maa-aluste jõgede georadarmõõtmisi.

Karstialal voolab kaheksa maa-alust jõge, millest kuus avaneb Paekna allikajärves. Neist pikim on Kurevere maa-alune jõgi (11 km). Maa-alune karst on intensiivselt Nabala lademe lubjakivides. Salajõgede kohal esinevad orud, nõod, järved, kurisud ja allikad moodustavad huvitava karstimaastiku. Nabala karstialaga on seotud neli suuremat jõge – Keila, Vääna, Pääsküla ja Pirita. Piirkonna suuremad karstialad - Nabala, Tuhala ja Kuimetsa - on maa-aluste vooluteedega üksteisega seotud. Toitealaks on Mahtra soostik. Samuti kuulub Nabala karstiaala Ülemiste järve vesikonda.

Nabala karstialal kasvab 34 liiki haruldasi taimi, neist 22 liiki käpalisi. Sealhulgas on kuus liiki Euroopa Liidu Loodusdirektiivi järgi kaitstavaid taimi. Samas on musta-toonekure ja väikekonnakotka püsielupaigad.

Nabala asustuse vanus on ligi 3000 aastat. Siin on teada 18 väikeselohulist kultusekivi, neli muistset asulakohta, 12 kivikalmet, 3 muinaspõldu ja 3 pelgupaika.

Maa-alused jõed on digitaalselt Eesti põhikaardile kandnud AS Eesti Kaardikeskus.

Nabala karstialal metsad on maakondlike planeeringute kohaselt rohevõrgustiku tuumalaks. Üksikobjektidena on kaitse all loodus- ja kultuurimälestisi. Nabala karstiaala piires kuuluvad Natura 2000 võrgustikku Tammiku looduskaitseala ja Rahaaugu hoiuala. Moodustatud või loomisel on Pahkla, Lutsa (Rahkvälja), Tagadi ja Kurevere omavalitsuse tasandil kaitstavad maastikukaitsealad. Nende suhtes on nelja valla volikogud oma otsuse teinud ja maaomanikega kokku leppinud. Tammiku, Rahaaugu, Lutsa (Rahkvälja), Tagadi ja Kurevere kaitsealade piires on Nabala karstialal otstarbekas moodustada üks ühine riiklik Nabala looduskaitseala.

Nabala karstiaala on kantud Eesti Ürglooduse Raamatusse (EÜR) mis digitaalselt on kättesaadav Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS) kaudu. Nabala karstialale kavandatud looduskaitseala on piiritletud eelpool nimetatud kuue kaitstava ala välispiiriga kogupindalaga 5533 ha.

Lisa: Nabala karstiaala kaart.

Kasutatud materjalid:

1. Eesti Ürglooduse Raamat. IV köide. Harjumaa (täiendatud).
2. Heinsalu, Ü. Karst ja looduskeskkond Eesti NSVs.
3. Kink, H. Harju lavamaa tundlikud karstialad. Eesti Loodus. 2008 nr 5.
4. Keskkonnauuringud Nabala lubjakivimaardla piirkonnas. Koostanud Hella Kink. 2007.
5. Georadarmõõtmised Tuhala ja Nabala piirkonnas. Maa-aluste jõgede esinemine. Koostanud Herronen, T. ja Saarenketo, T. Roadscanners OÜ. Rovaniemi 2008.
6. Alatalu, K. Karstist killustikuks. Nabala juhtum. Populaarteaduslik film. DVD. Tallinn 2008.
7. Potter, H. Kus voolavad Tuhala ja Nabala maa-alused jõed? Eesti Loodus 2008 nr 5.
8. Talioja, A. Tuhala radadel. Kirjastus OÜ Kadmirel. Tallinn 2009.
9. Eesti Loodus. Koostanud Raukas, A. Tallinn 1995.

